

PRAVNA I POSLOVNA ETIKA

dr Andreja Mihailović

(po udžbeniku Milana Miljevića “*Poslovna etika i komuniciranje*”)

POJAM

- ▶ Poslovna etika je deo praktične filozofije (integralni dio "praktične etike", odnosno "primenjene etike" koja podrazumijeva primjenu etike, tj. morala na praktična pitanja i konkretna djela) koja se odnosi na oblast ljudskih poduhvata - djelovanja u organizaciji i posredstvom organizacija.
- ▶ Ona predstavlja sintezu teorijskih znanja i empirijskih generalizacija ljudskog stvaranja i djelovanja koje za svrhu ima dobar, pravedan, zakonit i bogat život

EVOLUCIJA POSLOVNE ETIKE

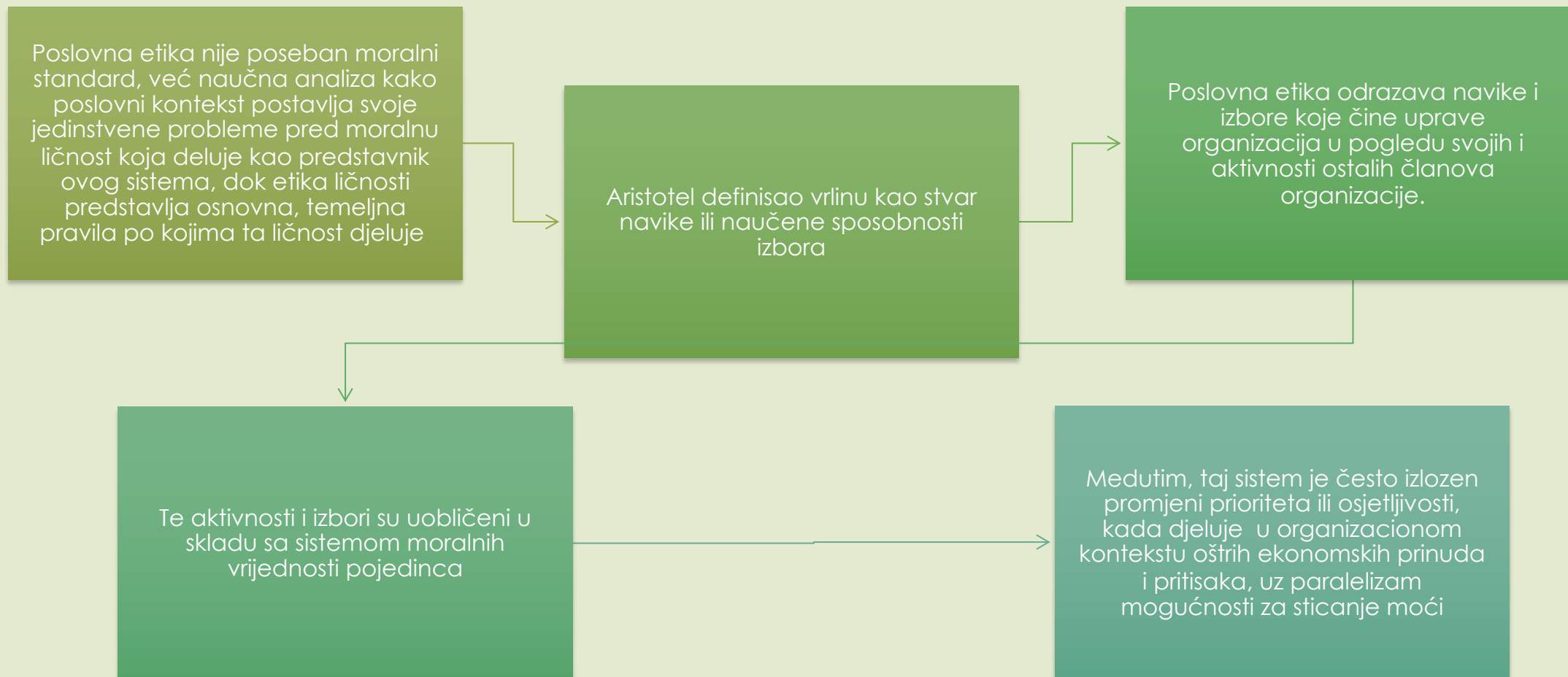
Kritika – suviše praktično usmjerena; istraživačka pažnja poslovne etike je dugo bila isključivo fokusirana na pojedinačne poslovne transakcije po adhoc sistemu, što je po opštem uvjerenju nefilozofska (za filozofski svijet zaljubljen u vansvjetske ideje poslovna etika se „suviše bavila novcem kao vulgarnim sredstvom svakodnevnne razmjene“)

Vremenom savremena filozofija se morala se opet usmjeriti i "realni svijet"

Novne primjene i obnovljena sofisticacija u teoriji igre i teoriji društvenog izbora, dozvolile su uvođenje formalne analize u poslovnu etiku uz integraciju sa poslovnom etikom praktičara u poslovnom svijetu korporacijskih službenika, radničkih sindikata i malih posjednika

Time su konsolidovani nezgrapno spojene elemente poslovne etike u jedan predmet, koji je pobudio interesovanje i pažnju kod poslovnih lidera i nekada "akademske" stručnjake pretvorilo u aktivne učesnike u svijetu biznisa

MORALNI PLURALIZAM

IZBOR IZBORA?

- ▶ Iako postoji veliki broj različitih moralnih aspekata poslovanja, poslovna etika se može podijeliti u tri osnovne oblasti odlučivanja:

1. izbori u okviru zakonskih propisa - kakvi oni treba da budu i da li ih poštovati ili ne;

2. izbori u okviru ekonomskih i socijalnih pitanja izvan granica zakona ("siva područja" ili "ljudske vrijednosti") - tiču se konkretnih i apstraktnih načina na koje jedna ličnost tretira druge i uključuju, ne samo morale pojmove iskrenosti i poštenja nego i izbjegavanje nanošenja povrede i svojevolutnu nadoknadu za učinjenu štetu;

3. izbori koji podrazumijevaju davanje prednosti sopstvenom interesu - stepen do kojeg sopstvena dobrobit pojedinca ima prednost nad interesima kompanije ili drugih ljudi unutar i van kompanije (odluke u vezi sa pitanjima prava vlasništva, dividendi i sl).

Način na koji se ovakvi izbori određuju, analiziraju i zadržavaju ili napuštaju, formira osnovu za istraživanje poslovne etike

SPORAZUMNA POSLOVNA ETIKA

- "Sporazumna poslovna etika" - nastoji da ponudi uskladjen spoj motiva zasnovanih na profitu i vrijednosti drugih orijentacija koje pomažu stvaranje povjerenja i saradnje među ljudima
- Posjeduje tri suštinska aspekta:
 - 1) kao primarni cilj vidi stvaranje vrijednosti u njenim brojnim oblicima;
 - 2) profit i druge socijalne nagrade vidi vise kao rezultat drugih ciljeva, nego kao najvažniji cili;
 - 3) problemima poslovanja pristupa vise u smislu odnosa nego opipljivih proizvoda.
- sporazumna etika naglašava pružanje usluga drugima i svjesno koristi neke "neracionalne" impulse kao što su briga koja osigurava posvećenost ljudi organizaciji i zadacima čak i kada njihovo izvršenje ne vodi očigledno njihovoj trenutnoj prednosti.
- Kao takva, ova etika se razlikuje od tradicionalnih pristupa ne samo po fokusu, već i po načinu na koji moralno ponašanje postaje aktivni deo rukovođenja i time doprinosi jačanje osjećaja sopstvene vrijednosti kod menadžera

SPORAZUMNA ETIKA I INDIVIDUALNOST

- Osnova sporazumnog razmišljanja je uvjerenje da je svaki pojedinac vrijedan poštovanja i da se njegova vrijednost ne mjeri samo troškom ili zaradom koju proizvodi
- Predstavlja potvrdu humanizma, tj. izjavu o uzajamnom značaju pojedinaca i organizacija društva kojem su posvećeni (stavlja energiju suštinske vrijednosti pojedinaca iznad mehanizama sistema organizacije i njene finansijske strategije)
- Naglašava potrebu za većom individualizacijom i autonomijom u današnjem kompetitivnom okruženju i implicira zaključak da je individualizam, sveprisutna ljudska potreba, nezavisna od ekonomije

U teoriji se pravi razlika između „nivoa“ poslovanja/poslovne etike:

Mikroetika - dio tradicionalne etike (prirode obećanja i drugih obaveza, namjera, posljedica i drugih implikacija postupanja jedinice, zasnivanja i prirode raznih individualnih prava); svojstvena joj je ideja poštene razmjene, poštene nadoknade, poštenog postupanja, onog što se smatra "pogodbom" i onog što je u stvari kradja; posebno dolazi do izražaja Aristotelov pojam komutativne pravde

Makroetika, sa svoje strane, postala je vazan deo velikih pitanja pravde, zakonitosti i prirode društva, koja konstituišu socijalnu i političku filozofiju (postavlja pitanja: šta je cilj "slobodnog trzista", šta je cilj globalizacije i mondijalizma, odnosno da li su oni u nekom smislu dobro po per se? Da li tržište obraća dovoljno pažnje na neophodne društvene potrebe i da će „vrlina“ biti nagrađena onako kako i zaslužuje? Šta su zakonite (i nezakonite) uloge vlada u poslovnom životu, tj. kakva je uloga državne regulative?)

Makroetika je pokušaj da se dobije "velika slika", da se shvati priroda i funkcionisanje poslovnog sveta kao takvog

Konačna moralna jedinica modernog biznisa je **korporacija**

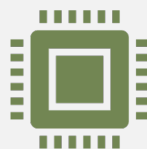
PITANJA ZA DISKUSIJU:

Koja je uloga korporacije u društvu, a koja individue u korporaciji?

Da li su prava prvobitne svojine primarna i da li, u nekom smislu, prethode društvenim konvencijama ili tržište treba da se shvati kao složena društvena praksa, u kojoj su prava samo jedan sastojak?

Da li je sistem slobodnog tržišta „pošten“ i najefikasniji način za raspodjelu dobara usluga u društvu?

➤ *Hvala na pažnji!*